
JUST NÄITEMÄNG ON SEE

Mereäärne loss Itaalias.

ESIMENE VAATUS

Kauni mereäärse lossi luksuslik külalistetuba. Uksed vasakul ja paremal.

- 5 *Lava keskel on salong sohva, laua ja kahe tugitooliga. Lava tagaosas paiknevatest suurtest akendest paistab tähistaevas. Lava on pime. Eesriide tõustes kuuldub vasakpoolse ukse tagant valjusid meeshääli. Uks avaneb ja lavale astuvad kolm smokingutes härrasmeest. Üks neist paneb kohe tule põlema. Mehed tulevad vaikides lava keskele ja seisatavad laua ümber. Kõik kolm võtavad korraga istet,*
- 15 *Gál vasakpoolses ja Turai parempoolses tugitoolis, Ádám aga tugitoolide vahel asuval sohval. Järgneb väga pikk, peaaegu piinlik vaikus. Mehed sirutavad end mõnuga. Vaikus. Ja siis:*

- 20 GÁL
Mille üle sa nii sügavalt mõtled?

TURAI

- Mõtlen sellele, kui raske on näitemängu alustada. Kõiki peategelasi enne tegevuse algust publikule tutvustada.
- 25

ÁDÁM

See võib tõepoolest raske olla.

TURAI

- Ja ongi – otse kuratlikult raske. Näitemäng algab. Saalis võtab maad vaikus. Näitlejad astuvad lavale ning algab piin. Kulub peaaegu igavik, vahel tervelt veerand tundi, enne kui vaatajad taipavad, kes on kes ja mis neil kõigil plaanis on.
- 30

- 35 GÁL
On sul alles kummaline ajuehitus. Kas sa ei või minutikski oma elukutset unustada?

TURAI

Seda ma ei või.

- 40 GÁL
Sa ei suuda poolt tundigi teatrist, näitlejatest ja näitemängudest rääkimata mööda saata. Maailmas on ka muid asju.

TURAI

- 45 See pole nii. Ma olen näitekirjanik. See on mu needus.

GÁL

Sa ei tohiks oma elukutse orjaks muutuda.

- 50 TURAI

- Kui sa selle üle ei valitse, siis muutud selle orjaks. Vahepealset võimalust ei ole. Usu mind, näitemängule hea alguse kirjutamine pole sugugi naljaasi. See on üks dramaturgia võtmeküsimusi. Võtkem või seesama stseen – meie kolm, kolm smokingutes härrasmeest. Kujutlegem, et nad ei saabu mitte sellesse suursugusesse lossi, vaid hoopis näidendi alguses lavale. Me peame vestlema paljudel ebahuvitavatel teemadel, enne kui publik aru saab, kes me siisugused oleme. Kas poleks palju lihtsam alustuseks püsti tõusta ja end tutvustada? *Tõuseb püsti.* Tere õhtust! Meie kolm oleme selle lossi külalised. Tuleme otse söögitoast, kus nautisime suurepärase õhtueinet kahe pudeli šampanjaga. Minu nimi on Sándor Turai; olen näitekirjanik, kes juba 30 aastat näitemänge on kirjutanud, sest see on mu elukutse. Punkt. Teie kord.
- 60
- 65
- 70

GÁL

- 75 *Tõuseb püsti.* Minu nimi on Gál ja ka mina olen näitekirjanik. Ka mina kirjutan näitemänge, koos sellesama härrasmehega siin. Meie kahekesi moodustame kuulsa näitekirjanikedito. Kõigi paremate komöödiate ja operettide kavalehtedel seisab: autorid Gál ja Turai. Näitemängude kirjutamine on loomulikult ka minu elukutse.
- 80

- 85 GÁL ja TURAI
Koos. Ja see noormees ...

ÁDÁM

90 *Tõuseb püsti.* See noormees, kui lubate,
on Albert Ádám, 25 aastat vana ja
elukutselt helilooja. Ma olen nende kahe
kena härrasmehe viimase opereti muusika
autor. See on mu esimene teatritöö. Need
95 kaks soliidses eas inglit on mu ande
avastanud ja nüüd üritan ma nende abiga
kuulsaks saada. Nad lasid mind siia lossi
kutsuda. Nad lasid mulle fraki ja smokingu
õmmelda. Teisisõnu, hetkel olen ma veel
100 vaene ja tundmatu. Peale selle olen ma
orb, keda kasvatas vanaema. Nüüd on ta
surnud. Olen maailmas täiesti üksi. Ma ei
ole kuulus ega ka rikas.

TURAI

Aga sa oled noor.

GÁL

105 Ja andekas.

ÁDÁM

Ja naispeaosalisse armunud.

TURAI

110 Seda sa poleks pidanud ütlema. Vaatajad
oleks sellest niikuinii aru saanud.

Kõik kolm võtavad istet.

TURAI

115 Kas see pole kõige lihtsam viis
näitemängu alustamiseks?

GÁL

Kui meil lubataks niimoodi teha, oleks
näitemängu kirjutamine imelihtne.

TURAI

120 Usu mind, see polegi nii raske. Võta
seda kõike lihtsalt kui...

GÁL

125 Hea küll, hea küll, ära hakka jälle
teatrist rääkima! Mul on sellest kõrini.
Arutame seda homme, kui soovid.

“Just näitemäng on see” on katkend Ungari dramaturgi Ferenc Molnári näidendi algusest.

Vasta kahel eelmisel leheküljel toodud katkendi “Just näitemäng on see” põhjal alljärgnevatele küsimustele. (Pane tähele, et teksti vasakus servas on numbrid, mis aitavad sul küsimustele vastamisel õiget kohta üles leida.)

Küsimus 3: JUST NÄITEMÄNG ON SEE

R412Q03 – 0 1 9

Mida tegid näidendi tegelased **vahetult enne** eesriide tõusmist?

.....

JUST NÄITEMÄNG ON SEE: PUNKTIARVESTUS 3

KÜSIMUSE EESMÄRK:

Juurdepääs ja hankimine: teabe hankimine

Enne näidendi algust aset leidnud sündmustele viitava teabe tuvastamine.

Õige vastus

Kood 1: Õpilane viitab õhtusöögile või šampanja joomisele. Vastus võib teksti kas ümber sõnastada või tsiteerida.

- Nad sõid just õhtust ja jõid šampanjat.
- “Tuleme otse söögitoast, kus nautisime suurepärase õhtueinet kahe pudeli šampanjaga.” [tsitaat]
- “Nautisime suurepärase õhtueinet kahe pudeli šampanjaga.” [tsitaat]
- Õhtusöök ja napsid.
- Õhtusöök.
- Jõid šampanjat.
- Sõid ja jõid.
- Nad olid söögitoas.

Vale vastus

Kood 0: Õpilane annab ebapiisava või ebamäärase vastuse.

Õpilane näitab üles väära arusaamist materjalist või annab ebaúsutava või mitteasjakohase vastuse.

- Meie kolm oleme selle lossi külalised.
- Nad räägivad valjusti ukse taga. [See juhtub esimese vaatus ajal, mitte enne seda.]
- Nad lasid Adamile fraki ja smokingu õmmelda. [See ei juhtunud vahetult enne tekstis kirjeldatud sündmusi]
- Seadsid end valmis lavale minekuks. [Vastus viitab näitlejatele, mitte näidendi tegelastele.]
- Tegevus leiab aset mereäärse lossis Itaalias.
- Vestlevad teatrist.

Kood 9: Vastus puudub.

Küsimus 4: JUST NÄITEMÄNG ON SEE

R452Q04

“Kulub peaaegu igavik, vahel tervelt veerand tundi...” (read 31–33)

Miks ütleb Turai veerand tunni kohta "igavik"?

- A Publikule on veerand tundi pikk aeg vaikselt rahvast täis teatrisaalis istumiseks.
- A B Näidendi alguses olukorra selgitamisele kuluv aeg tundub igavikuna.
- B C Tundub, et näidendi alguse kirjutamine võtab dramaturgidel alati palju aega.
- C D Kui näidendis toimub midagi tähtsat, tundub aja kulg aeglustuvat.

JUST NÄITEMÄNG ON SEE: PUNKTIARVESTUS 4

KÜSIMUSE EESMÄRK:

Tervikuks ühendamine ja tõlgendamine: tekstide tõlgendamine

Näidendis kasutatud fraasi tähenduse selgitamine tekstis leiduvate viidete abil

Õige vastus

Kood 1: B. Näidendi alguses olukorra selgitamisele kuluv aeg tundub igavikuna.

Vale vastus

Kood 0: Muud vastused.

Kood 9: Vastus puudub.

Küsimus 6: JUST NÄITEMÄNG ON SEE

R412Q08 – 0 1 9

Lugeja ütles "Ádám on näidendi kolme tegelase hulgas lossi kutsumise pärast tõenäoliselt kõige rohkem elevil."

Mida võiks lugeja öelda oma arvamuse põhjendamiseks? Põhjenda teksti abil oma vastust.

.....
.....

JUST NÄITEMÄNG ON SEE: PUNKTIARVESTUS 6

KÜSIMUSE EESMÄRK:

Tervikuks ühendamine ja tõlgendamine: tekstide tõlgendamine

Arvamuse põhjendamine näidendi tegelase motivatsiooni lahtimõtestamise kaudu.

Õige vastus

Kood 1: Õpilane toob välja Ádámi ja ülejäänud kahe tegelase vahelised erinevused, viidates ühele või mitmele alljärgnevatest põhjustest: Ádám on näidendi

kolme tegelase hulgas kõige vaesem ja kõige noorem ning ta pole kuulsusega harjunud.

- Ádám on vaene ja seepärast peaks peenes lossis viibimine temas elevust tekitama.
- Ta on õnnelik võimaluse üle viibida kahe mehe seltsis, kes temastki võivad kuulsuse teha.
- Ta kirjutab muusikat koos kahe tõelise kuulsusega.
- Ta on noor ja noortes tekitavad igasugused asjad raudselt rohkem elevust!
- Ta lossi külastamise jaoks noor. *[miinimumvastus]*

Vale vastus

Kood 0: Õpilane annab ebapiisava või ebamäärase vastuse.

- Ta on elevil. *[kordab küsimust]*

Õpilane näitab üles väära arusaamist materjalist või annab ebausutava või mitteasjakohase vastuse.

- Ta on kunstnik.
- Ta on armunud. *[vastus ei põhjenda tema elevilolekut lossi külastamise üle]*
- Ádám on elevil, sest kindlasti ilmub ka naispeategelane. *[vastus ei põhine tekstil]*
- Talle kingiti smoking. *[tegemist pole mitte põhjuse, vaid selgitava detailiga]*

Kood 9: Vastus puudub.

Küsimus 7: JUST NÄITEMÄNG ON SEE

R452Q07

Mida näitekirjanik Molnár selle katkendiga öelda tahab?

- A Ta näitab, kuidas iga tegelaskuju ise oma probleemid lahendab.
- B Ta selgitab oma tegelaskujude abil, mida tähendab näidendis mõiste "igavik".
- C Ta toob näite tüüpilisest ja traditsioonilisest etenduse avastseenist.
- D Ta kasutab tegelaskujusid omaenda loomeprobleemi illustreerimiseks.

JUST NÄITEMÄNG ON SEE: PUNKTIARVESTUS 7

KÜSIMUSE EESMÄRK:

Tervikuks ühendamine ja tõlgendamine: loetu üldine mõistmine

Näidendi kontseptuaalse teema tuvastamine

Õige vastus

Kood 1: D. Ta kasutab tegelaskujusid omaenda loomeprobleemi illustreerimiseks.

Vale vastus

Kood 0: Muud vastused.

Kood 9: Vastus puudub.